

AZ OLVASÁSRA VONATKOZÓ MEGGYŐZŐDÉSEK ÉS AZ OLVASÁSI TELJESÍTMÉNY KAPCSOLATÁNAK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA

Csíkos Csaba* és Steklács János **

* *Szegedi Tudományegyetem, BTK, Neveléstudományi Tanszék*
MTA-SZTE Képességkutató Csoport; SZTE Oktatásméleti Kutatócsoport
***Kecskeméti Főiskola, TFK, Nyelvészeti és Irodalomtudományi Intézet*

Kulcsszavak: olvasás, metakogníció, fejlesztő kísérlet

Kutatásunkban egy Kecskeméten és vonzáskörzetének iskoláiban lebonyolított fejlesztő kísérlet eredményeit dolgozzuk föl. A mostani előadásban arra összpontosítunk, hogy a kísérleti program megkezdése előtt kitöltött kérdőívben szereplő, olvasási meggyőződésre vonatkozó kérdésekre adott válaszok mennyire jó indikátorai az utóteszten nyújtott olvasási teljesítménynek.

Az olvasástanítással foglalkozó gazdag hazai szakirodalomban alulreprezentáltak az olvasási stratégiákkal, a stratégiák tanításának módszertanával foglalkozó írások. Fejlesztő kísérletünk elsősorban az amerikai szakirodalomban (NAEP, *Pressley*, *Almasi*, *Keen* és *Zimmermann*) kifejtett elméleti alapokra épült, amelyben hangsúlyos szerep jut már kisiskoláskorban az olvasásra vonatkozó meggyőződések (deklaratív metatudás) és az olvasási stratégiák fejlesztésére.

A különböző szakirodalmi forrásokban (elméleti modellekben és empirikus kísérletekben) szereplő olvasási stratégiák magyarországi adaptálásával egy olyan fejlesztő program született, amely a 4. osztályos olvasásórák szokásos tanmenetébe illeszthető. A programba a következő olvasási stratégiák fejlesztését illesztettük be: séma aktiválása, szövegvizsgálat, előzetes áttekintés, folyamatolvasás, szöveg-anticipáció, feltevések vizsgálata, belső képek alkotása és verbalizálása, összefoglalás. A program megkezdése előtt és befejezése után is olvasástesztet és kérdőívet töltöttek ki a tanulók. A kérdőívben – a demográfiai jellegű kérdések mellett – a *Jacobs-Paris*-féle IRA-kérdőív rövidített, 10 kérdésből álló változata szerepelt.

A kísérlet leíró statisztikai elemzése során azt tapasztaltuk, hogy a kísérleti csoport magasabb átlagot ért el az utóteszten (kísérleti átlag=19,76; szórás=5,70; kontroll átlag=17,12; szórás=4,71), és az eredmény $p=0,05$ szinten szignifikáns, miközben az előteszten nem volt szignifikáns eltérés az átlagok között. A kísérleti hatás értéke (*Cohen*-féle f^2) 5,6%, ami közepesnek nevezhető. A konferencia-prezentációban a hangsúlyt az adatelemzésnek arra a részére kívánjuk helyezni, amelyben az olvasásra vonatkozó meggyőződések és az olvasási teljesítmény kapcsolatát vizsgáljuk. Eredményeink szerint az IRA-kérdőív rövidített változatával nyert tanulói válaszok (akár az elő-, akár az utóteszt adatait tekintjük) és az utóteszt olvasási teljesítménye között alacsony determinációs együtthatókkal találkozunk. Az olvasásra vonatkozó meggyőződések és az utóteszten nyújtott teljesítmény közötti kapcsolat további, részletesebb elemzése jelenleg folyamatban van.